

Halsua 2019

**Venetjoen tekojärven maapadon eteläpään
yhdystielinjauksen arkeologinen inventointi**

Jaana Itäpalo ja Hans-Peter Schulz 23.5.2019

KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIAPALVELU

Tiivistelmä

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti arkeologista inventointia Halsuan Venetjoen tekojärven eteläpuolella Välikankaan ja Puukellohaudankankaan välille suunnittelulla yhdystielinjauksella. Maastotyön tekivät FM/MA Hans-Peter Schulz ja FM Jaana Itäpalo 10.5.2019, yht. 0,6 henkilötyöpäivää.

Inventoinnissa kartoitettiin kaksi uuta muinaisjäännöskohdetta (tervahaudat Välikangas 1 ja 2) sekä yksi muu kohde (rajamerkki Välikangas 3).

Hankkeella ei olisi vaikutusta muinaisjäännöskohteisiin.

Sisällysluettelo

	S.
1. Perustiedot.....	3
2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät.....	4
3. Maastokuvaukset ja valokuvat.....	6
4 Tulokset.....	8
5. Yleiskartta.....	8
6. Kohdeluettelo.....	9
7. Kohdekuvaukset.....	9
8. Aineistoluettelo.....	12

Kansikuva: Tervahauta Välikangas 2 kuvattu lounaaseen.

1. Perustiedot

Inventointialue: Venetjoen tekojärven maapadon eteläpään yhdystielinjaus

Tilaajat: Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus

Inventoinnin laji: osainventointi

Kenttätöaika: 10.5.2019, yht. 0,6 henkilötyöpäivää

Karttanumerot: TM35-lehtijako, P4242L
vanha yleislehtijako, 2341 04

Korkeus: 135 – 138 m mpy

Koordinaattijärjestelmä: ETRS-TM35 FIN -tasokoordinaatisto

Kopio raportista: Museoviraston arkisto (digitaalinen ja paperikopio)

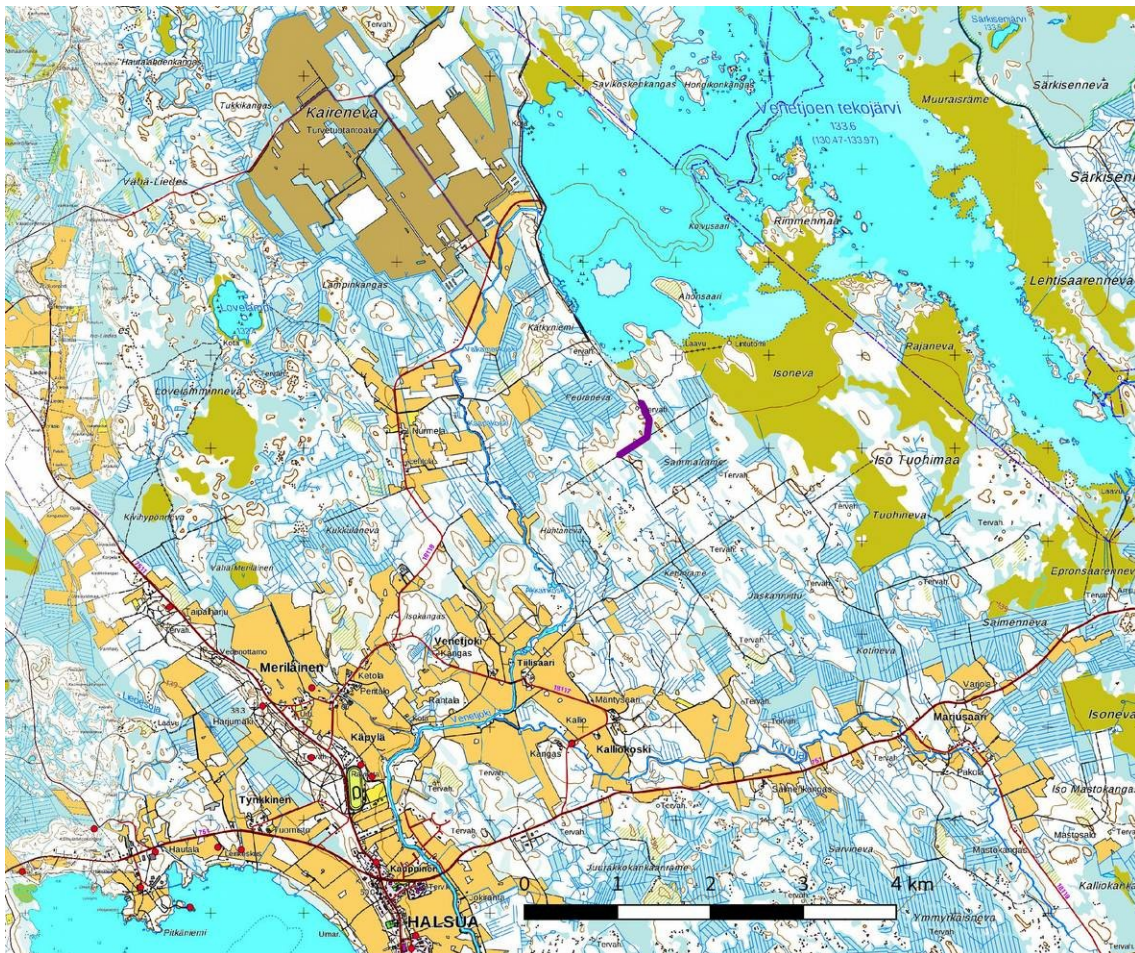
Museoviraston lausunto: 14.03.2019 MV/331/05.01.00/2019

Aiemmat tutkimukset (lähialueilla):

P. Kankkunen & K. Katiskoski inventointi 1989

H.-P. Schulz & J. Itäpalo inventointi 2018

Aiemmat löydöt: -

Kartta 1. Alueen sijainti. Suunniteltu tielinjaus on merkitty violetina viivana. Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1:50 000, 85/2019.

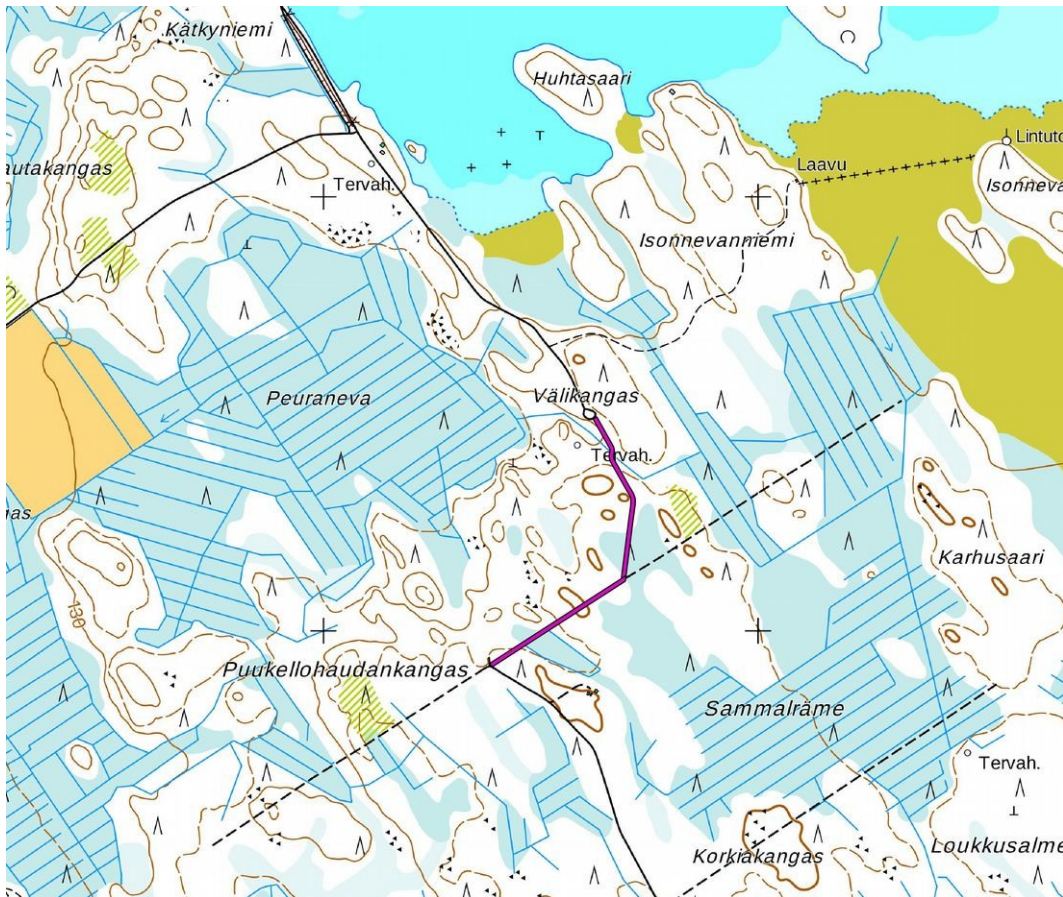

2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät

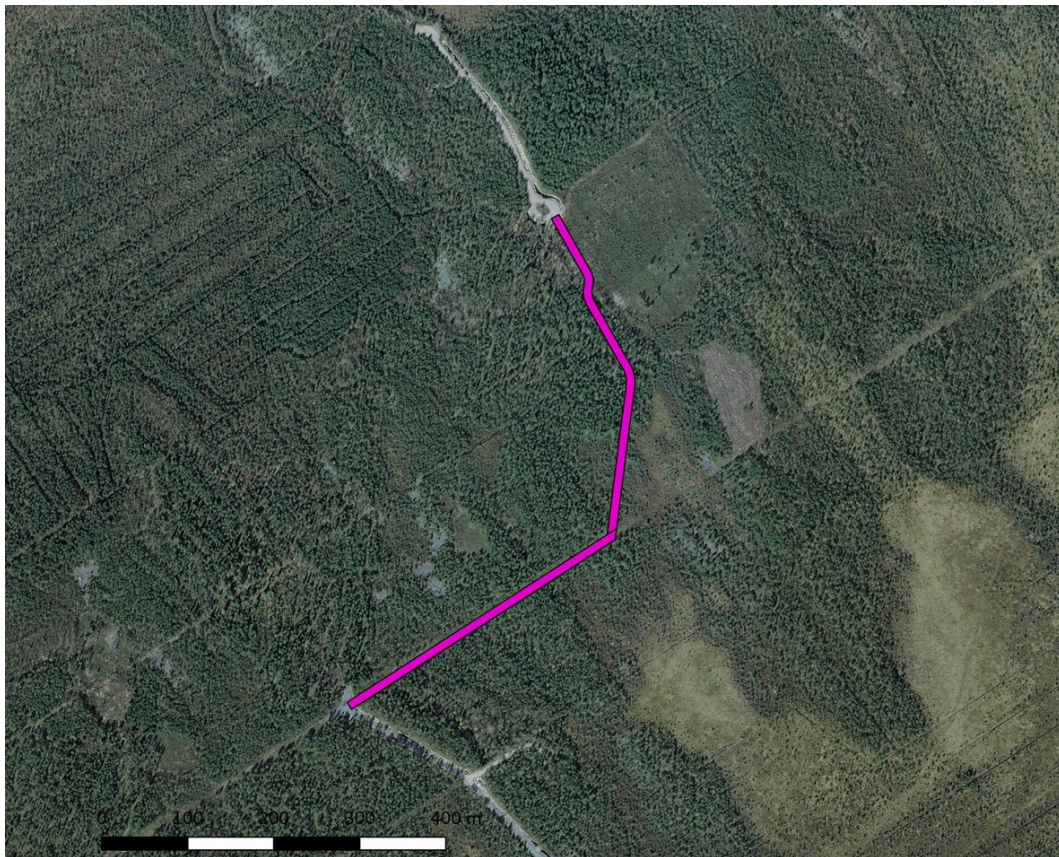
Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus suunnittelee yhdystien rakentamista Venetjoen tekojärven eteläpäähen. Tien linjaus sijaitsee Halsuan keskustaajamasta noin 5,9 km koilliseen Välikankaan ja Puukellohaudankankaan välissä. Tiealueen leveydeksi ojiineen on ilmoitettu n. 10 m ja tielinjauksen pituus on 750 m.

Hankealueen läheisyydessä sijaitsee useita peruskartalle merkittyjä tervahautoja, muinaisjäännöskohteita alueella ei ole tiedossa. Merkkejä alueen historiallisesta asutuksesta ei ole. Maaperä on melko tasaista hyvin kivistä pohjamoreenia, kankaiden väliset alueet ovat soistuneita. Seutu on pääosin metsätalouskäytössä. Hankealueen koillispuolella sijaitsee kolme luonnontilassa olevaa laajaa suota, jotka ovat Isonneva, Tuohineva ja Rajaneva, Isonnevan rantavyöhykkeellä on lintutorni, laavu ja pitkospuut.

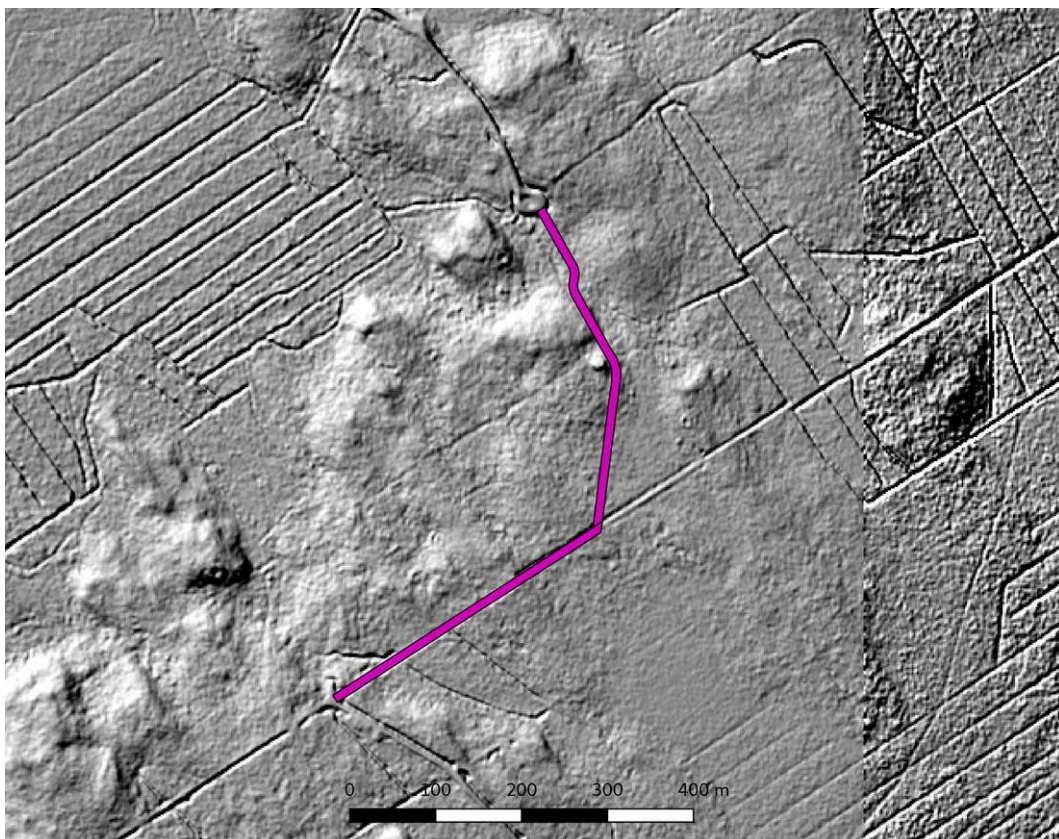
Maaperästä johtuen maastoinventointi perustui pääosin pintahavainnointiin, joitakin kohteita kairattiin. Työssä käytettiin EGNOS-yhteensopivaa paikanninta Garmin GPSmap 62s, QGis 2.18 -ohjelmaa paikkatietohallintaan ja GrassGis 7.2 -ohjelmaa terrain-analyysiin. Esiselvityksessä huomioitiin alueella ja lähiseudulla aikaisemmin tehtyjen arkeologisten selvitysten tulokset. Näiden tietojen lisäksi muinaisjäännösten sijainnin kannalta relevanttien alueiden paikantamiseen käytettiin eri aineistoja, joita ovat GTK:n kallio- ja maaperäkartat, Maanmittauslaitoksen ortoilmakuvat, korkeusmalli sekä laserkeilausaineiston pistepilviaineisto. Historiallisen ajan kohteiden selvitykseen käytettiin kirjallisuuden lisäksi 1840-luvun pitäjänkarttoja ja alueesta laadittuja vanhimpia peruskarttoja vuodelta 1967.

Kartta 2, Tielinjaus on merkitty violetilla viivalla. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2019, mk n. 1:10 000..

Kartta 3, ortokuva. Tielinjaus on merkitty violetilla viivalla.. Maanmittauslaitoksen ortokuvat 5/2019.
>wms-server <http://tiles.kartat.kapsi.fi/ortokuva?>

Kartta 4. Lidar-aineistoon perustuva korkokuva 2 m DEM. Karttaselitykset ks. kartta 3. Maanmittauslaitoksen laserkeilausaineisto 1:20 000, 5/2019.

3.. Maastokuvaukset ja valokuvat

Tielinjauksen länsipää Väälikankaan metsätien päästä eteläkaakkoon. Soistunut tasainen ojitettu räme.

Tielinjaus Väälikankaan kaakkoispuolella. Soistunut tasainen ojitettu räme.

Rakat ovat alueella tyypillisiä, kuvan rakka sijaitsee Välikankaalla tielinjauksen itäpuolella.

Talvitie rajalinjalla Puukellonhautakankaalta Isollenevalle koilliseen.

4. Tulokset

Inventoinnissa kartoitettiin kaksi uutta muinaisjäännöskohdetta (tervahaudet Välikangas 1 ja 2) sekä yksi muu kohde (rajamerkki Välikangas 3).

Tielinjauksen toteuttamisella ei olisi vaikutusta muinaisjäännöskohteisiin.

Lestijärvellä, 23.5.2019

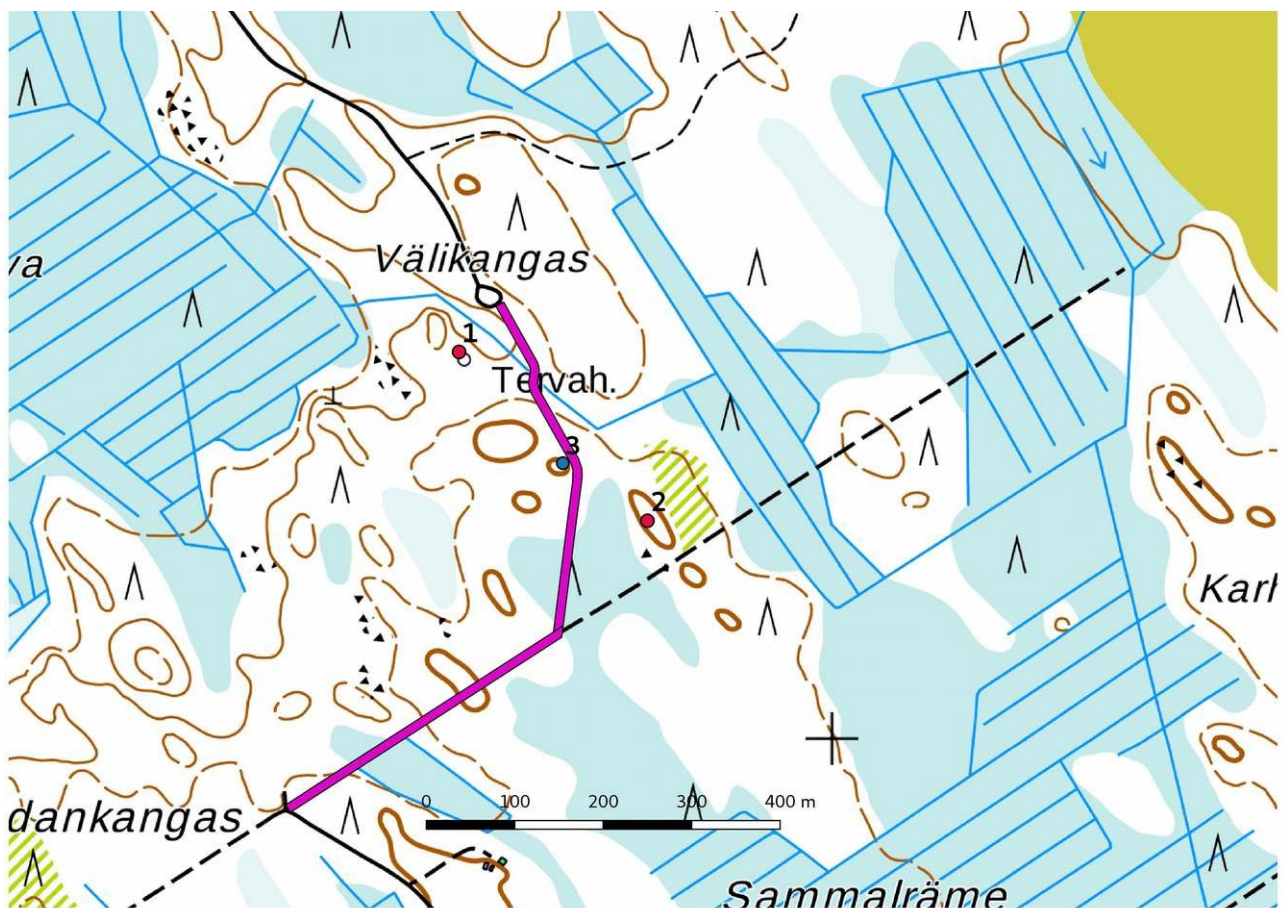
Jaana Itäpalo

Jaana Itäpalo

Hans-Peter Schulz

Hans-Peter Schulz

5. Yleiskartta

Kartta 5. Muinaisjäännöskohteet Välikangas 1 ja 2 ovat tervahautoja, muu kohde Välikangas 3 on rajamerkki. Tielinjaus on merkitty violetilla viivalla. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2019, mk n. 1:10 000.

6. Kohdehakemisto

Kohde	sivu	tyyppi/ tyypin tarkenne	ajoitus	lkm	status
1. Välikangas 1	9	Työ- ja valmistuspaikat / tervahaudat	uusi aika	1	U
2. Välikangas 2	10	Työ- ja valmistuspaikat / tervahaudat	uusi aika	1	U
3. Välikangas 3	11	Rajamerkit / Viisarinkivet	uusin aika	1	m

Taulukko. Status: U uusi muinaisjäännöskohde/löytöpaikka, MJ tunnettu muinaisjäännöskohde, KP muu kulttuuriperintökohde, m muu kohde.

7. Kohdekuvaukset

1. Välikangas 1

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	P4242L
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2341 04
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7045437 I: 361574
Tyypin tarkenne	Tervahaudat	N2000	Z 138 m
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	GPS-mittaus
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Kivisen mäen laella on kookas tervahauta, halkaisija valli mukaan lukien noin 20 m, kuopan syvyys on 0,6 m. Halssi suuntautuu lounaaseen, pituus 3 m. Haudan päällä kasvaa eri-ikäisiä kuusia ja koivuja.

Vaikutusten arvio: Hankkeen toteutuksella ei olisi vaikutusta kohteeseen; hauta sijaitsee 50 m tiealueelta lounaiseen; sm-merkintä, piste.

Hauta kuvattuna länteen.

2. Välikangas 2

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	P4242L
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2341 04
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7045249 I: 361791
Tyypin tarkenne	Tervahaudat	N2000	Z 136 m
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	GPS-mittaus
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Pienellä kivisellä harjanteella tervahauta, halkaisija valli mukaan lukien noin 13 m, kuopan syvyys on 0,6 m. Halssi on kylmämuurattu, se suuntautuu lounaaseen, pituus 4 m, myös haudan lounaisreunaa on osin kylmämuurattu. Haudan päällä kasvaa nuoria lehtipuita ja mäntyjä.

Vaikutusten arvio: Hankkeen toteutuksella ei olisi vaikutusta kohteeseen; hauta sijaitsee 75 m tielinjasta itään; sm-merkintä, piste.

Hauta kuvattuna lounaaseen.

Halssi kuvattu koilliseen.

3. Välikangas 3

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	P4242L
Laji	Muu kohde	Vanha yleislehtijako	2341 04
Tyyppi	Rajamerkit	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7045310 I: 361695
Tyypin tarkenne	Viisarinkivet	N2000	Z 136 m
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	GPS-mittaus
Ajoitustarkenne	Uusin aika		
Inventointilöydöt	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Nykyisellä rajalla kivisen nyppylän yli sijaitsee rivissä 9 linjakiveä, kivirivin pituus on 14 m. Yksi linjakivi on kumollaan.

Vaikutusten arvio: Kohteella ei ole kulttuuriperintönä suojeluarvoa, sen säilyttämistä voi kuitenkin ehdottaa, rakenne ei ulottu tielinjauksen alueelle.

Viisarinkivet kuvattu lounaaseen.

8. Aineistoluettelo

Digitaalinen aineisto:

Geologian tutkimuskeskus,

<http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>

Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto, <http://www.vanhakartta.fi/>

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,

<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>

Maanmittauslaitos,

<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Museovirasto: Kulttuuriympäristön palveluikkuna:

Arkeologiset kohteet https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_default.aspx

Kulttuuriympäristön tutkimusraportit https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/raportti/read/asp/r_default.aspx

Kapsi ry, >wms-server <http://tiles.kartat.kapsi.fi/ortokuva?>

Kansallisarkisto: <http://digi.narc.fi/digi/> pitäjänkartasto Halsua.

Julkaisematon aineisto:

Schulz Hans-Peter, rannansiirtymistaulukko

Itäpalo Jaana ja Schulz Hans-Peter 2004 Perhonjoen asutushistoria- multimedia

Hankkeen päätuote on Perhon – eli Vetelijokilaakson ja Kälviänjokilaakson historiaa käsittelevä multimedia.